

NOVADNIEKS

LATVIJAS REPUBLIKAS PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Latvijas Republikas Ministru Padomē

Šnabis bez sertifikāta —
veselībai bīstams!

Valdības sēdē izskatītais lēmumprojekts «Par papildu pasākumiem patērētāju tiesību aizsardzībā» paredz nosacījumus, pie kādiem tirdzniecībā esošie alkoholiskie dzērieni un etilspirts atzīstami par veselībai bīstamiem (šie noteikumi neattiecas uz alu un alkoholiskajiem dzērieniem ar spirta saturu līdz 8 %).

Par veselībai bīstamiem tiks atzīti visi alkoholiskie dzērieni, kas nebūs marķēti ar Labklājības ministrijas apstiprinātām marķēšanas zīmēm vai marķēti, neievērojot noteikto marķēšanas kārtību, kas nebūs apgādāti ar Nacionālā vides un sabiedrības veselības centra izsniegtā sertifikāta oriģinālu vai būs marķēti ar viltošām vai konkrētajam dzērienam veidam un nosaukumam neatbilstošām marķēšanas zīmēm.

Šādi alkoholiskie dzērieni nekavējoties būs jāizņem no tirdzniecības. Ārdevēja pienākums pēc Valsts galvenās finansu inspekcijas, valsts kontroles vai policijas pieprasījuma būs veselībai kaitīgo alkoholu nekavējoties nogādāt pārstrādes vai likvidācijas vieta, pašam sedzot visus izdevumus, kas saistīti ar alkohola nogādi,

pārstrādi, likvidāciju, turpmākās izmantošanas iespēju noteikšanu un attiecīgās dokumentācijas noformēšanu.

Ja tiks konstatēta alkohola vai etilspirta marķēšanas zīmju nodošana trešajām personām, attiecīgajām MP vai pašvaldības institūcijām, kas nodarbojas ar licenču izsniegšanu, būs tiesības licences alkohola ieviešanai, izgatavošanai vai pārdošanai anulēt.

Jāni šogad piecu
dienu garumā

Nemot vērā, ka šogad Jāni un Ligo svētki iekrīt trešdien un ceturtdien, valdība nolēmusi, ka arī piektdiena, 25. jūnijs, būs brīvdiena. Savukārt sestdiena, 19. jūnijs, ar valdības lēmumu noteikta par darba dienu. Līdz ar to Jāņus šogad varēs svinēt veselas 5 dienas — no 23. līdz 27. jūnijam.

Veltas cerības uz
diferencētām pensijām

Sakarā ar to, ka LR AP tā arī neatrada iespēju piešķirt papildu budžeta līdzekļus pensionāru iztikas minimuma palielināšanai un diferencētu pensiju ieviešanai, valdība šo lēmumu atcēla.

«Dienu»

LAUKU AKTUALITĀTES

Pirmās siena tonnas jau šķūnī

Rajonā pirmie zālāju pļauju un siena gatavošanu uzsāka sabiedrības «Ausma» zemkopji. Pļauj arī paju sabiedrībās «Turība», «Ezerciems», «Sīļukalns» un citās.

Uz jautājumu, kā sokas lopbarības gatavošana un cik biezs šogad ir siena vāls, paju sabiedrības «Ausma» dispečere Ligita Mozulčička atbildēja:

— Jau nopļauti vairāk kā 100 hektāri ilggadīgo zālāju. Pļaut šakam agri, taču lopkopības un laukkopības speciālisti uzskata,

ka lopbarība būs tikai tad kvalitatīva, ja tai neļaus pāraugt. Pašlaik zied timotiņš, airene jau ir pārziedējusi, tāpēc arī pļauja iesākta krietni pirms Jāņiem.

Sagatavotas un jau šķūnī ievestas 90 tonnas siena. Nupat uzsākta skābsiena gatavošana divās krātuvēs — Možuļos un Dzelzavā.

Laika apstākļi lopbarības gatavošanai jūnijā sākumā ir vairāk nekā lieliski. Siena vāli varētu būt biežāki.

Šodien — eksāmeni!

Priekā un satraukuma mirkli šodien mājā Jaunaglonas lauksaimniecības skolā, kur eksāmenu traktora vadīšanas prasmē kārto gan Preiļu, gan citu Latgales rajonu jaunieši. Pavisam šo profesiju mācījās četras jauniešu grupas. Vispirms audzēkņi kārto pārbaudījumu ceļu satiksmes drošības

noteikumos, pēc tam — traktor-technikas vadīšanas prasmē.

Eksāmeni turpināsies arī piektdien, pirmdien un otrdien. Pēc tam jaunieši teiks atvadu vārdus skolai un dosies gan uz savām zemnieku saimniecībām, gan meklēs darbu privātfirmās un uzņēmumos.

Ak, šie nedisciplinētie...

Jūnijā vajadzēja beigties tehnikas skatēm pagastos un reģistrētai visai lauksaimniecības tehnikai, kas ir paju sabiedrību, uzņēmumu, privātpersonu rīcībā. Vajadzēja... Ar bažām situāciju par tehnikas skati un reģistrēšanu vērtē valsts tehnikas uzraudzības inspekcijas priekšnieks Staņislavs Reinis. Jo no privātpersonu rīcībā esošajiem traktoriem un piekabes inventāra, praktiski tehnikas skates ir izgājuši tikai labi ja 50-60 procenti no reģistrētās tehnikas daudzuma. Uz ko gan turpmāk cer laukos dzīvojošie cilvēki, kuru

rīcībā ir gan pirkti, gan, varbūt, pašizgatavota tehnika un piekabes inventārs, ja viņi to nedeva vērtēšanai speciālistiem, ja neregistrēja, kad tas bija iespējams...

Staņislavs Reinis prognozē, ka turpmāk ne vienam vien šādas tehnikas īpašniekam var rasties lielas problēmas. Inspekcija ne tikai liks soda naudas par to, ka skate nav izieta, bet tā ir tiesīga aizturēt katru traktoru un piekabes inventāru, kas nav reģistrēts, līdz tam brīdim, kamēr tā īpašnieks neuzrādīs attiecīgus dokumentus par savu īpašumu!

Paju sabiedrību vadītāji izteic bažas!

Paju sabiedrības «Latgale», kura pašlikvidējas, priekšsēdētājs Pēteris Barkovskis, tiekoties ar kolēģiem no citiem pagastiem, izteica bažas par to, ka kādreiz sarūpētie saimniecības objekti — klētis, fermas un citi, praktiski nevienam nav vajadzīgi. Tos nevarot pārdot pat par smieklā naudu gluži vienkārši tāpēc, ka nav pircēju... Cik gan ilgi nāksies sargāt šos objektus, lai tos pa ķieģelītiem

vien un šifera loksnītei neizvazātu garnadzi? Vai tiešām Preiļu pagastā nekad nebūs vajadzīga graudu klētis? Kur tad zemnieki kaltēs izaudzēto labību? Vai nevienam nebūs vajadzīgas darbnīcas?

Varbūt kādam ir priekšlikumi, lai palīdzētu atrisināt šo problēmu laukos?

Aina Iļjina

PAR SKOLAS LIETĀM UN CITĀM

Otrdien rajona skolu valdes zāle atgādināja mazu arēnu, kur spēles noteikumi nepārtraukti mainījās, jo brīžiem punkts skaitījās par veiklu atsitienu, brīžiem par to, ka mērķējums bijis precīzs. Kamēr beidzot, kā tas gandrīz vienmēr šādās tuvcinās notiek, spēlētāji no stresa, ierobežotas telpas, no saspīndzinājuma nogurst, apjauš šīs darbošanās nelietderību un nolēmj apvienoties kopīgā komandā pret lielāku pretinieku...

Kad rajona vadītāji, šajā gadījumā valdes priekšsēdētājs Ilgvars Muzikants un priekšsēdētāja vietnieks Ilmārs Meluškāns, stājas kādas auditorijas priekšā, vai tā būtu mediķu, skolotāju, lauksaimnieku, vai cita, viņi, liekas, jau iepriekš iekšēji ir sagatavojušies grēkāžu lomai, kas nedod katram to, kas viņam pienāktos. Šoreiz tie bija skolu direktori, kam, kopējo plāno nabadzības deķi stāpot, sauja palicis vairs tikai pa ielāpam vien. Krāsnis, dūmvadi, ūdensvadi, cauras grīdas, cauri jumti, no ierindas izgājuši sūkņi, tradicionālie vasaras remontu un tam visam vajadzīgie līdzekļi, lietas, ko īsi var pārskaitīt uz papīra, bet kas katram skolas saimniekam spēj krietni traucēt mācību procesu, izjaukt normālu darba gaitu skolas iekšienā, bet pats galvenais — negatīvi iespaidot bērnu veselību, patiešām nedrīkst palikt tikai direktora lietās. Jo to sakārtošanai viņam ir vajadzīga naudiņa, kuras nav arī skolu valdei un pēc kuras tiek lūgts tālāk — rajona vadītājiem. Un tie, kas to jau bija darījuši individuāli, vai arī grasījās to darīt, vienoti un kopīgi beidzot tika stājušies rajona vadītājiem priekšā. Vai arī otrādi — Muzikanta un Meluškāna k-gi stājas skolu direktoriem priekšā, lai skaidri pateiktu, uz ko pēdējie skolu sakārtošanai jaunajam mācību gadam var cerēt.

— Skolu valde un slimnīca, kas ir galvenie rajona budžeta rīkotāji, — teica rajona valdes priekšsēdētāja vietnieks I. Meluškāns, — strādā ar deficītu. Skolu valdei tas ir 10 miljoni, slimnīcai — 50.

Tālāk viņš informēja, ka no skolu valdes sapemts iesniegums par nepieciešamajiem remontiem. Celniecības speciālisti ir ieradušies skolās uz vietas un sastādījuši kopīgo sarakstu par to, ko ir nepieciešams padarīt obligāti un no kā atkarīgs, lai skolas vismaz nesabruktu. Un tas būtu jumtu remonts. Arī visam, kas saistīts ar apkuri, nauda ir jāatrod. Kopā vajadzīgi 1,5 miljoni, ko principā rajona vadība atzīst par reālu summu. Savukārt

skolu direktori, noklausoties nosauktās skolas un mērķi, kādam kurā skolā nauda izlietojama, pie sevis domās sarakstu papildināja. Un klusi nopūtās. Bet Vārkavas vidusskolai un Līvānu 2. vidusskolai šogad ir cerības tikt pie jauna jumta, Salas, Sutru, Silajāņu, Galēnu, Rožupes, Gailiņu un vēl citām pamatskolām, Aglonas vidusskolai arī piešķirti līdzekļi krāšņu, jumtu segumu sakārtošanai. Naudu izlietojot pakāpeniski visos trijos vasaras mēnešos, bet kopīgi iekļaujoties jau pieminētajā pusotrā miljonā.

Jaunsilavas pamatskolas direktore V. Kaktiniece bija pārsteigta, dzirdot, ka viņas skolai ielāpota četru krāšņu būvniecība un teica, ka skolā gan bijis ieradies rajona arhitekts un ja nu viņš esot uzskatāms tas pats celtniecības speciālists pa skolām, tad arī tādā gadījumā saruna nav vis bijusi par krāsnīm, bet par atsevišķu katlu mājas celtniecību skolai.

Šajā skolā izrādās, nebrīnitos ne par ko, arī tad nē, ja vēl esošā paju sabiedrība, kas skolu šoziem, tiesa, ar starp-gadījumiem, tomēr apkurināja, savu katlu māju demontētu un ķieģeļus pārdotu. To gan neteica skolas direktore, bet kāds cits no klātesošajiem.

Meluškāna k-gs solījās šo lietu nokaidrot līdz galam.

Rudzētu vidusskolas direktors V. Sprinģis lūdza izdomāt par stiklu sagādi un piegādi skolām. Riebiņu vidusskolai savukārt citas raizes. Nonaķūsi pagasta, kas tiek uzskatīts par bagātu un droši vien, ka tāds ir, skola jūtas nabagāka un apdalītāka par tām, kas tā arī neriskēja pamest gādīgas mamas — skolu valdes paspārni. Kā teica Muzikanta k-gs, mēs esam pārķāpuši likumu par izglītību, ļaujot jums visiem palikt pie skolu valdes. Pagastos visi jau būtu uz grunts...

Aglonas ģimnāzijas direktors, līdz šim arī AP deputāts A. Puzo aizrādīja un pamatoja savu aizrādījumu, ka Latgales rajonu vadītāju balsis ir ļoti klusas, lūdzot naudu saviem rajoniem. Ne tā kā, teiksim, kurzemniekiem. Tāpēc ļoti bieži uz vietas jāzēlojas par līdzekļu trūkumu. Un izbrīnījās klātesošos ar informāciju, ka rajona valdes priekšsēdētājs pērnā gada nogalē ir atceicies no republikas papildus rajonam dotiem 35 miljoniem. I. Muzikants noliedza šo faktu. Gan A. Puzo, gan I. Muzikants palika katrs pie sava apgalvojuma. (Pēc šīs sanāksmes I. Muzikants informēja «Novadnieku», ka arī rajona finansu nodaļai nav šādas informācijas.) Vēl A. Puzo teica, ka viņš uzskata, ka rajons nevar aizbīdināties ar Aglonai atdotiem līdzekļiem, vajadzēja darīt visu, lai tie atgrieztos ar uzviņu. Proti, paturot mo-

nopoltiesības uz tirdzniecības organizēšanu. Vilcienu nu ir aizgājis, A. Puzo vārdiem runājot. Orgkomiteja šīs lietas atrisinājusi citādi. Mēs neprotam izmantot arī rajona ģeogrāfisko stāvokli, no visa kā baidāmies, bet naudiņa aizplūst uz citiem rajoniem.

Aglonā, policistu štati un noteikumi zemessargiem par ieroču glabāšanu un lietošanu, ko klātesošie pamanījis apspriest, bija tāla novirzīšanās no dienaskārtības, tomēr varbūt patiešām nav pelāms A. Puzo priekšlikums — visiem direktoriem kopīgi ar skolu valdes un rajona vadītājiem dzirdamāk klauvēt pie valdības durvīm un ja no tām vienreiz aizraida, atgriezties vēlreiz. Preiļu 2. vidusskolas direktoru O. Hļebņikovu visvairāk interesēja, kā nokārtot attiecības par sponsoriem. Skolai atrastos labdari, ja vien būtu cita nodokļu sistēma. Kaut arī starp klātesošajiem kāds solījās pamācīt, kā attiecībās ar sponsoriem var apiet likumu, Hļebņikovs teica, ka likumiem jābūt tādiem, lai viņam nav jākrāpjas.

Visu šo mācību gadu ir runāts un deldēts jautājums par skolēnu pārvadāšanu, un nekur nav tikts, neskatoties uz to, ka valdība pieņēma lēmumu par bezmaksas pārvadājumiem. Izrādās, ka tas attiecas tikai uz valsts uzņēmumiem, un faktiski jau šodien var sākt šo jautājumu cilāt no jauna. I. Muzikants piedāvāja tādu risinājumu, ka skolēnus pārvadātu privāttaxibus. Daļai no klātesošajiem tas likās apšaubāms ceļš, jo daudzi vecāki nespēj apmaksāt skolas pusdienas, kur nu vēl privātstruktūru pakalpojumu pārvadāšanai. Citiem direktoriem tomēr ir cerības, ka Saeima šo jautājumu risinās, bet citiem — skepse un pārliecība, ka pirmais septembris atnāks ar to pašu neskaidriību.

Direktore uz velosipēda ceļā no bankas uz savu skolu ar visu skolotāju algu somiņā! Saprotamu iemeslu dēļ šo tēmu neizvērsu tik plaši, kā tas tika darīts šajā apspriedē, ar atvieglojumu var paņemt, ka turpmāk tā vairs nebūs. Skolu valde atradīs līdzekļus drošai algu nogādei skolās.

Sporta kluba «Cerība» direktora Imanta Babra uzstāšanās šajā sanāksmē bija viena no konstruktīvākajām. Jūs mūs uzverat kā naudas prasītājus, viņš teica rajona vadītājiem. Bet mums vajag izstrādāt kopīgu filozofiju. Kopīgu izglītības programmu. Perspektīvu. Pēc kuras mēs vadīsimies un kam būs noteikti konkrēti līdzekļi. I. Babris apņēmās līdz jaunā mācību gada sākumam šādu programmu izstrādāt vismaz sportam un fizikulturai. I. Babris izteica arī kritiku pastāvīgajai izglītības komisijai.

Bet punktu uz «i» uzlika Puzo. — Mēs gribam, — viņš teica, — pirmkārt, lai bērni varētu nokļūt skolā. Otrkārt, lai viņiem būtu laba izglītība. Treškārt, tas viss jānodrošina ar naudu. Ceturtkārt, ja tās nav, tad jāpārdaļa līdzekļi vai arī, ja to nav, tie jāprasā republikai. Argumentēti. Un šis argumentēšanas izstrādāšana jāveda rajona vadībai.

Vai šī tikšanās vienai vai otrai pusei kaut ko deva, nepemos spriest. Bet varbūt otrādi — par savu esamību jāatgādina aizvien biežāk un stiprāk...

Sanāksmes otrā daļa bija veltīta jautājumiem par tiešo skolas dzīvi, un te informāciju sniedza skolu valdes priekšsēdētājs A. Zagorskis, inspektore Dz. Šmukste un valsts inspektors J. Lozda.

L. RANČĀNE

Abonējot laikrakstu «Novadnieks» 1993. gada otrajam pusgadam, jums ir iespēja bez maksas apdrošināties akciju sabiedrībā «Ezerzeme»!

«Novadnieks» ir noslēdzis līgumu ar apdrošināšanas akciju sabiedrību «Ezerzeme». Tas nozīmē, ka ikviens Preiļu rajona iedzīvotājs, kurš pasūtīs «Novadnieku» VISAM 1993. gada otrajam pusgadam, tiks apdrošināts akciju sabiedrībā «Ezerzeme» par 10 000 LVR, ja nelaimes gadījumā zaudējat dzīvību vai kļūstat invalīds.

Ja vēlaties izmantot šo pakalpojumu un esat pasūtījuši «Novadnieku» visam 1993. gada otrajam pusgadam, jums jāiegriežas akciju sabiedrības «Ezerzeme» Preiļu pārstāvniecībā (Raiņa bulvārī 19, 11. istabā, tel. 22343, 22391), lai tur pierēģistrētu «Novadnieka» abonēšanas kvīti.

Aicinām izmantot šo iespēju un laikus pasūtīt laikrakstu «Novadnieks» 1993. gada otrajam pusgadam. Preiļu rajonā to var izdarīt jebkurā sakaru nodaļā līdz 19. jūnijam.

LATGALES APDROŠINĀŠANAS AKCIJU SABIEDRĪBA

Jūs apdrošinās

Preiļos, Raiņa bulvārī 19, 11. istabā.

☎ 22343, 22391

LAAS
EZERZEME

Krievu valoda skolās tiks mācīta kā svešvaloda

Krievu valodai piešķirts svešvalodas statuss, informē Mācību satura departamenta direktora vietnieks Valdis Krūmiņš, tāpat kā angļu, vācu un franču valodām, kuru mācīšanu Izglītības ministrija nodrošina ar mācību līdzekļiem. Ja kāda skola vēlas mācīt vēl kādu citu svešvalodu, tai pašai jāizstrādā mācību plāni un jānodrošina mācību līdzekļi. Populārākās valodas, kuras vēl apgūst skolēni vispārīgizglītības skolās, esot ziemeļvalstu valodas (zviedru, somu).

Pirmo svešvalodu no minētajām, kuru apgūt, skolēns (vai viņa vecāki) izvēlas 3. klasē. Protams, ne visas skolas visas četras valodas var piedāvāt, jo pagaidām ir grūtības ar pasniegējiem, it īpaši lauku skolās. Jebkurā privātfirmā samaksa par valodu mācīšanu ir daudzārt augstāka. 5. klasē notiek otras svešvalodas izvēle. Šāda valodu izvēle un apguve notiek, lai skolēns, beidzot 9. klasi, šīs svešvalodas prastu sarunvalodas līmenī. Sākot ar 10. klasi, t. i., vidusskolā, skolēni pēc vēlēšanās var apgūt vēl kādu no svešvalodām. Kā atzina V.Krūmiņš, jau tagad trīs valodas mācās daudzi skolēni. Ir latviešu skolas, kurās skolēni krievu valodu vidusskolā vairs neapgūst, uzskatot, ka to pietiekami iemācījušies pamatskolā.

Skolās ar krievu (vai citu nacionālo minoritāšu) mācībuvalodu tiek apgūta tikai viena svešvaloda, jo šajās skolās skolēni jau no 1. klases mācās latviešu valodu. V.Krūmiņš izteica izbrīnu, ka dažu partiju priekšvēlēšanu programmās iekļauts punkts, proti, tās apņemas panākt, lai krievu skolās latviešu valodu sāktu mācīt no 1. klases, kaut gan reāli tas tiek darīts jau trīs gadus. Kā izteicās V.Krūmiņš, pēc novērojumiem krievu skolēni tagad, beidzot 9. klasi, latviski runā labāk, nekā agrāk, beidzot 11. klasi.

Kā uzsvera V.Krūmiņš, radikālu pārmaiņu nākamajā gadā vispārīgizglītīgojošo skolu programmās nav, lielākās bija 1991./92. mācību gadā, kad notika atbrīvošanās no PSRS IM diktāta. Galvenais, kas šajos gados panākts — lauzts obligātuma pamatprincips, skolām piedāvātas lielākas izvēles iespējas pašām veidot savu mācību plānu un arī tas, ka tagad ir pilnīgi vienādi mācību plāni latviešu un krievu skolām (izņemot, protams, valodas). Agrāk skolās ar krievu mācībuvalodu mācījās pēc PSRS IM mācību plāniem.

Lai saņemtu vispārīgizglītīgojošās skolas atestātu, jāapgūst divpadsmit priekšmeti. Ir pieci obligātie mācību priekšmeti (latviešu valoda un literatūra, matemātika, viena no pamatskolā mācītajām svešvalodām, Latvijas un pasaules vēsture un fiziskā audzināšana) un izvēles priekšmeti, kuri noteikti jāpiedāvā (otra svešvaloda, fizika, ķīmija, bioloģija, mūzika u. c.), kā arī izvēles priekšmeti, kurus skola var piedāvāt (trešā svešvaloda, kultūras vēsture, mājturība, biznesa pamati u. c.).

Uz jautājumu, vai tagad pārlietu liels akcents nav likts uz valodu mācīšanu, atstājot novārtā eksaktos priekšmetus, Mācību satura departamenta direktora vietnieks atbildēja, ka, piemēram, 1991./92. mācību gadā vidusskolu skolēni no piedāvātajiem priekšmetiem izvēlējušies apgūt (vidēji Latvijā) dabaszinātnes (55,0%), valodas (12,1%), praktiskos kursus (10,4%), ētiku un estētiku (22,5%). Galvenā skolēnu motivācija šādai priekšmetu izvēlei esot augstskolu prasības, jo viņi vidusskolu izprot kā gatavošanos augstskolai.

Turpmāk departaments plāno veidot vēl brīvāku mācību plānu, norādot tikai kopējo stundu skaitu.

«Diena»

Divreiz gadā, un viena no šīm reizēm ir 14. jūnijs, mēs ar ziediem, ar sveicēm ejam uz piemiņas vietu, lai domās un vārdos aizlūgtu par nepārnākušajiem savas Tēvzemes dēliem un meitām, kas klusi sabruka un apgūlās uz mūžu zem Šmita kalna, Kolimā, Noriņskā, Gulāgā... Vairbūt tās ir visu dvēseles, kas kā zilītes nolaižas uz baznīcas žoga un ir klāt mūsu atceres stundā pie piemiņas plāksnes nepamatoti politiski represētajiem. Mēs reizēm šeit nākam it kā pienākuma pēc, it kā tāpēc, ka mēs esam tādā amatā un mums ir jānāk. Bet nebusim savā šodienā tik droši un pārliecināti. Paskaņsimies kaut vai to, kā mēs balsojām par «Līdztiesību». Aizdomāsimies par to, ka reiz var izrādīties,

ka balsotāji Saeimā ir pavisam citi, un viņi atkal sestās Maskavas vilcienā, lai steigtos uz Kremli ar lūgumu pagriezt laiku atpakaļ... Apstāsimies biežāk pie pieminētajiem nomocītajiem latviešiem. Biežāk ieklausīsimies nepamatoti represēto, bet dzīvi palikušo cilvēku vārdos. Arī viņi šodien saka to pašu — mēs vēl neesam brīvi...

Ieskatīsimies šajās fotogrāfijās. Tās ir nevilnotas jūtas. Tie ir paliesu pārdzīvojumu stāstījumi... Runā K. Upenieks, viens no tiem, kas izgājis mocekļa ceļu.

Ar dievkalpojumu baznīcā, ar zvaniem, ar dzejas rindām, ar ziediem preilieši pieminēja savējos...

L.Silas teksts, J.Silicka foto

Patiesības meklējumu grūtās dienas

Daudzi pareģoja, ka LR nu jau bijušās AP izsludinātā zemes reforma lauksaimniecību iedzīs tikai postā, ka kolektīvo saimniecību pārvēršana pašu sabiedrības un to paštrūcības izjaukšana «nav priekš mums». Protams, daudz kas tika «salaists grīstē», protams, nevajadzēja pārsteigties ar privatizācijas ideju, jo katrs straujš un krass lūzums nav bez sāpēm, nav bez zaudējumiem. Un tomēr ar brīvību un neaizvērtību, lai arī tā vēl nav īsti uzvarējusi, jo Latviju vēl nav atstājusi svešas valsts armija, ir jāatgriežas pie zemes privātpašuma, kā tas bija agrāk un pastāvēja gadu simtus.

Paātrinātā paju sabiedrību sagraušana (citu apzīmējumu grūti atrast) daudzus gadījumos noved pie tā, ka ne vien lauku ļaudis, kuri nu nevarīgi veci cilvēki, apvienotā un vairotā manta tika izvazāta un daudzi palika bešā, savukārt citi — iedzīvojušies, bet arī pie tā, ka gados jaunie, kuri mācījušies par agronomiem, zootehniķiem, celtniekiem, mehāniķiem, elektrikiem un citās specialitātēs, paliek bez ierastā algotā darba. Ir arī tā, ka daļa no viņiem nāk no lielām ģimenēm, kurām agrāk piederēja sīkas saimniecības un tagad, palikuši bez darba, spiesti pieteikties uz to vēl lielāku sadrumstalošanu, pret ko savā laikā bija pinnās neaizvērtās Latvijas valdība...

Vārdi sakot — radies daudz pārpratumu, nesaskaņu, samudzinājumu, bet reforma jau «iesojojusi» otrajā stadijā, kurai jābeidzas ar to, ka zeme, kas ir tās dzīlēs un uz tās, atradīs īstu saimnieku, nonāks bijušo īpašnieku vai viņu mantinieku rokās.

Šajās dienās ar Latvijas Republikas Valsts zemes dienesta Preiļu nodaļas priekšnieku (tāds amats ieviests kopš 5. maija) Antonu Valaini pa dažu sūdzību pēdām apmeklējām Pelēču, Rožkalnu un Upmalas pagastus.

Nav gājušas un nedomā iet bojā zemnieku saimniecības, kā agrāk izveidotās, tā arī nesen lietošanā saņēmušās zemi. Tāpat vēl turas arī tās paju sabiedrības, kuras nesteidzās ar pašlikvidēšanos: dzīve rādīs, ko kuram darīt tālāk.

Gar ceļa malām stiepjas plaši rudzu lauki — tīri, neredz tajos ne zilo rudzupuķu, ne balto kumeliņu ziedus, vietām mazāki, vietām — plaši. Tiem blakus pēc lietiņiem sprigani zaļo arī ziemas kviešu druvas, vasarāji un āboliņš, jau saņēmušās izretinātās un izravētās bites, spraucas no vaģām kartupeļi. Bet ir arī neapstrādāti lauki, tos gan mana tikai pagastu nomalēs. Itin bieži parādās mājas ar jauniem jumtiem virs vecajām un vēl noderīgajām sienām, blakus slienās jaunbūvju gaisums ar svaigām spārēm. Zemnieki audzē labību, tur lopus un buvējas. Tātad — lauki nedomā vis iet

bojā.

Bet negludumi jānolīdzina, neskaidrības — jānovērš un tā, lai iespējami mazāk būtu cietuši.

Mums piebiedrojās Pelēču pagasta zemes ierīkotājs Jānis Abarons, visi kopā ierodamies pie Antona Jurkāja turpat netālu no pagasta centra aiz Jašas upes tilta. Viņš gan nav reģistrējies izmantojamo zemi kā zemnieka saimniecību, tā viņam ir piemājas — gan labi apkoptie lauki, labi noaugušie sētie zālāji, kurus plāva ar traktoru, māja un pagalmā liecina par kārtīgu saimniekošanu, bet radušās nesaskaņas par kādu altālu nogabalu pie likvidētas paju sabiedrības liellopu fermas, kurš bijis ierādīts siena pļaušanai lopiem. Paša dzimtais bijušie īpašumi jau sadalīti starp citiem mantiniekiem, šos laukus viņš saņēmis tādā zemē, kur neviens to bijušie saimnieki un viņu pēcteči ko jaudās iesākt. Nesaprašanās ar diviem enerģiskiem vīriem, kuri noprivatizējuši fermu, rūpīgi sargā to, lai neizlauptu iekārtu, cer atjaunot arī iepriekšējo lopu skaitu, tātad, saskaņā ar mūsu valsts pastāvošajiem likumiem, viņiem pienākas arī attiecīgas ganību platības.

Jaunajiem fermas īpašniekiem kaimiņa robeža sniedzas, kā saka, līdz pakšim. Strīda ābolā vēl saglabājušies ganību ceļi un izšķobīti žogi, redzama viena no šo jauno saimnieku — Jura Kovaļevska — senču mājas vieta (tur sācis vest būvmateriālus jaunās celšanai) un daļa zemes bijusi paņemta no piefermas ganībām. Prasītajam līdzvērtīgu (vizuāli pašlaik arī labāku) piedāvā ceļa otrajā pusē. Es personīgi domāju, ka viņš piekritīs, lai arī gribas pastrīdēties un aizstāvēt tiesības uz to, kas jau izmantots un pie kā pierasts.

Jānis Abarons bilda, ka žurnālisti maz ko sajēdzot no šādām lietām, tālab pielaižot aplamus apgalvojumus savos rakstos, paņēma manu bloknotu un ierakstīja tajā savu sakāmo, sak, tā viss būšot pareizi. Labi. Citēju, kā rakstīts: «Kā jau visā rajonā, arī Pelēču pagastā notiek paju sabiedrību un tām piederušo fermu likvidācija. Ir apsveicama to zemnieku rīcība, kuri privatizē šīs fermas un turpinās nodarboties ar lopkopību. Tādi Pelēču pagastā ir Jāzeps Zarāns un Juris Kovaļevskis. Lai varētu turēt lopus, nepieciešama minimālā platība ganībām. Radies konflikts starp noprivatizētās Kurmu fermas īpašniekiem un lietošanā piešķirtā gabala izmantotāju Antonu Jurkāju, kurš to piemāju saimniecības paplašināšanai pieprasījis tolaik vēl kā brīvo, tajā pašā laikā piesakoties uz kompensāciju par mantojamām platībām. Pagastā taču nevarēja paredzēt, ka Kurmu ferma tiks privatizēta, jo jau tukšas stāv divas citas līdzīgas Omolkas un Mas-

kavicišku, bet zeme ap tām izdalīta. Lai pagastā normāli ritētu privatizācija, nolēms pie šīs fermas atstāt apmēram 7 hektārus zemes. Otrai strīdīgajai pusei saimniecības paplašināšanai iedolot citu brīvu platību.»

Skaidrs, nekādu iebildumu! Vēlētots, lai katrā pagastā uz vietas prastu atrisināt visas problēmas, lai cilvēkiem nav jābrauc ne uz rajona zemes komisiju vai valsts zemes dienestu, ne arī uz redakciju, kā tas tagad notiek, jo viss taču ir nokārtojams bez ambicijām. Skaidrs arī tas, ka itin nemanot var «pāriet uz augstām notīm», savstarpējiem apvainojumiem, kad vairāku interese «pārsedzas», bet vajag taču mēģināt arī saprast otru pusi.

Šādu un līdzīgu nesaskaņu cik uziet katrā pagastā. Dažādi cilvēki nesaprotas, bet lietas būtība ir vienāda. No malas reizēm tā liekas pat komiska, kā, sacīsim, kāda ārdavieša apgalvojums: te pēc tam, kad kolhozs noņēma sienu, 33 gadus ganu govīs, tāpēc zeme pieder man! Bet gadās arī tā, ka nesaprotas pat brāji un māšas.

Ar laiku viss nokārtosies, ar laiku arī šīs nesaskaņas izzudīs. Klausoties strīdīgo pušu, kuras katrā redz tikai savu taisnību, skaidrojumu, vienmēr gribas sacīt: lūdzu, sapīpējiet, atvēsinieties, iedomājieties sevi pretinieka vietā un pamēģiniet visam pietēt no citas puses! Vairbūt būs labāk.

...Ceļš vijās gar Dubnas upes kreiso krastu. Atkal slid garām skaisti noauguši lauki, bet reizēm pavīd arī kāda bēdīga aina: vēl nesen applūstošās pļavas, ko ar saviem sanesumiem mēsloja upe, bija gludas kā nolaižtas (patiešām — ar rokas izkaptīm), līdzenas un deva daudz siena, bet tagad tajās jau saviesības sprgainie kārklu krūmi — vienā vietā mazāki, otrā — lielāki, tiem patīkami pie aizaugušajiem valējumiem novadgrāvjiem. Un atkal pavīd kārtīgs, jau pārziedējis rudzu lauks, solidams labu ražu, par kuru zemnieks nobažījies — vai būs kāds, kam varēs pārdot labības pārpalikumu, lai maize tiktu arī pilsētniekam, bet pašam — nauda, ar kuras palīdzību iegādāties kāroto mašīnas vai citu darbarīku, jaunas sēklas vai brūnaļas.

Varētu pasūtīt šo aizaugušo zemju sakopšanu melioratoriem, bet tas ir dārgi. Un krūmi jūtas drošībā. Tikai vienā vietā — jau pie paša tilta, aiz kura sākas Upmalas pagasts, uz savu roku ar krūmiem cīņu uzsācis Bonifācijs Lazdāns.

It kā šo akcentu pastiprinot, iepretī Vārkavas baznīcai cits zemnieks — Bronislavs Vilcāns — nopūlas jaunās kūts celšanā, savu veco ēku remonta un citiem saimniecības atjaunošanas darbiem, viņa druvas ar sakoptību un ražas izredzēm priecē acis. Var arī tā.

A.RANCĀNS

Tradicionālie Bērņības svētki Preiļos šogad notika 13. jūnijā. Mazos gaviļniekus priecēja jaukas dāvanas (svētku organizatori saka paldies veikala «Salanga» vadītājam Gunāram Silānam, ka dāvanas varēja iegādāties ar 20 procentu atlaidi), Astrīda Pērkone ar savām brīnišķīgajām lellēm, bērni sajūsmināti vēroja burvju mākslinieka priekšnesumus, svētkos dziedāja solists Andris Daniļenko.

Attēlos: Bērņības svētkos. J.Silicka foto

MŪSU NOVADNIEKI

Par drošību gaisa telpā

Jānim Vilcānam 70 gadi

1922. gada 16. septembrī Daugavpils apriņķa Rudzātu pagastā zemnieku Salimona un Apaloniņas (dzimusi Erta) ģimenē piedzima dēls, kuru viņi nosauca par Jāni.

Jānis apmeklēja Sutru sešklasīgo pamatskolu, kuru beidza 1937. gadā, pēc tam četrus gadus mācījās Aglonas ģimnāzijā un vienu gadu Rīgas 1. valsts ģimnāzijā — klasiskajā nodaļā. Otrā pasaules kara laikā viņš dienēja latviešu leģionā 15. divīzijā. Nonāca Vācu armijā. Vēlāk Beļģijā uzsāka studijas Baltijas universitātes inženierzinātņu fakultātē Hamburgā.

1948. gadā Jānis izceļoja uz Kanādu, kur strādāja par zeltraci. Kvingstonā (Ontārio) atsāka studijas Kvīna (Queen's) universitātē, tās 1955. gadā beidza ar bakalaura grādu elektrotehniskajās zinātnēs un līdz 1959. gadam strādāja «General Electric CO» ar lielajiem radariem, izveidojot Ziemeļamerikas aizsardzības līniju, kad pieņēma aicinājumu strādāt Amerikas vidienē. Kopā ar ģimeni viņš apmetās Bostonā (Masačuseta) un

iesaistījās uzņēmumā «Rautheen». Parāli darbam studēja Ziemeļaustrumu (Vorthestern) universitātē gaduēto inženieru skolā Bostonā, tur 1968. gadā ieguva MS (Master of Science in Electrical Engineering). Tad vēl divus gadus zināšanas papildināja Masačusetas Tehnoloģijas institūtā, specializējoties radiometrijā, astronomijā un signālu uztveršanas teorijās.

Jānis Vilcāns 1966. gadā pārgāja ASV federālajā dienestā un darbojās NASA (National Aeronautics and Space Administration Elektronisk Research Center) Kembridžā (Masačuseta). Strādājot šini dienestā līdz 1970. gadam, lielāko daļu darba viņš veltīja pētījumiem mikroviļņu laukā, ieskaitot molekulārā skābekļa radiācijas analīzes atmosfērā. Viens no zīmīgākajiem uzdevumiem bijis piedalīties par radaru ekspertu pirmajā no visām NASA nodalām, projektējot «Space Shuttle».

Kad NASA centru pārņēma ASV Satiksmes departaments, pētniecības centrs palika Kembridžā, un J.Vilcāns tur bija programmu un projektu vadītājs. Viņa vadībā atīstījās analīzes un metodes gaisa satiksmes (lidmašīnu) avāriju novēršanai.

Viņa darbs bija saistīts arī ar administratīviem pienākumiem — mācījās Ziemeļaustrumu universitātē un 1975. gadā ieguva MPA (Master of Public Administration) grādu. Jāni Vilcānu uzskatīja par ekspertu gaisa avāriju novēršanas sistēmās un tālākais darbs viņu aizveda uz navigāciju. Vispirms tās bija lielo attālumu navigācijas analīzes, pielietojot īpašas signālu uztveršanas sistēmas, tad aprēķinot attālumus signālu uztveršanai, par pamatu ņemot Zemes virsmas elektriskās īpašības. Tagad izveidots tāds navigācijas tīkls, kurš Amerikas kontinentu savieno ar citām zemeslodes daļām.

Pēdējos desmit gados J.Vilcāna galvenais darbs bija analizēt un izvērtēt satelītu pielietošanas iespējas aviācijā, virszemes un jūras navigācijā. Seit galvenā loma ir militāro satelītu sistēmām, pastāv iespēja tai pievienot arī līdzīgu Krievijas 24 satelītu navigācijas sistēmu GLONASS (Global Orbiting Navigation Satellite System), kas kopā būtu pieejamas visām valstīm.

Šodien mūsu novadnieks darbu turpina lielo attālumu radaru attīstīšanā, kā arī izstrādā jaunas sistēmas un tehnikas pielietošanu nākamajam gadsimtam, balstoties uz satelītiem, radariem, radiometriem un «lidar» (gaisma radari) uztvērējus aviācijas briesmu — nemiērogo gaisa strāvu uztveršanai, lai pasažieru lidmašīnas varētu nolaisties visos apstākļos. Viņš ir autors un līdzautors daudziem rakstiem par radariem, radiometriem, mikroviļņu parametriskajiem pastiprinātājiem, molekulārā skābekļa izstarojumiem atmosfērā un to izmantošanu satelītos, lidmašīnu avāriju novēršanas sistēmām, satelītu pielietošanu navigācijā un citiem. Viņam ir ASV patents parametriskajos mikroviļņu pastiprinātājos. Lasījis lekcijas Loelas (Lowell) universitātē Masačuseta, sastāv vairākas inženierzinātņu organizācijās, saņēmis vairākus ASV administrācijas apbalvojumus. Aktīvi piedalās sabiedriskā dzīvē — ir Bostonas katoļu kopas vecākais, bija 6. Vispārējo laviešu dziesmu svētku ASV padomes priekšsēdis.

Kopā ar dzīvesbiedri Ainu viņi izaudzinājuši un izskolojuši divus dēlus: Pauls Kristofers strādā datoru uzņēmumā par inženieri konsultantu, Pēteris Tomass — kā projektu vadītājs.

Pēc Donalda Elsta raksta žurnālā «Universitas» sagatavojis Leonards Erts

Jaunie tehniķi — atkal uzvara!

Preiļu jauno tehniķu stacijas audzēkņi Aleksandrs Mihailovs, Nīna Jegorova, Lauris Repše, kuri izcīnīja 1. vietu tehniskajā modelēšanā. Jāņa Silicka foto

Jauno tehniķu stacija izveidojās pirms trīspadsmit gadiem. Toreiz nelielo namiņu Talsu ielā, kopā ar saviem audzēkņiem, nodarbībām sakārtoja entuziasts Ivans Jegorovs. Preiļos, un arī rajonā, tas bija pirmsākums interesantai un noderīgai bērnu iesaistīšanai tehnikas pasaulē.

Ivans Jegorovs vispirms izveidoja automodelistu pulciņu. Ne katram, kurš sākotnēji pieteicās, pietika pacietības un izturības, spēka koncentrētās strādāt, jo modeļus nācās izgatavot pašiem. Bet tie, kuri palika, sarada ar domu, ka jebkura, arī maza tehnika, kļūst paklausīga tam, kurš to mīl un saprot.

Daudz vakara stundu kopā ar audzēkņiem pavadītas mazajā darbnīcā gatavojoties sacensībām. Jaunie tehniķi no Preiļiem ir piedalījušies gan Latvijas, gan bijušās Savienības čempionātos. Un katreiz viņi lika ieskanēties Latvijas un Preiļu vārdam, izcīnot pirmās

vietas.

Tagad jaunie tehniķi kopā ar pulciņa vadītāju Mariju Jegorovu mājvietu ir atraduši bijušajā rajona sadzīves pakalpojumu nama ēkā.

Jau divus gadus pēc kārtas Marijas Jegorovas sākotnējās tehniskās modelēšanas pulciņa audzēkņi republikas sacensībās iegūst pirmās vietas. Nupat no sacensībām atgriezās Aleksandrs Mihailovs, Nīna Jegorova, Lauris Repše, kuri izcīnīja 1. vietu Latvijas jaunatnes sacensībās tehniskajā modelēšanā.

Šobrīd jauno tehniķu staciju, pulciņu vadītājus un direktoru I.Jegorovu nomāc izdzīvošanas problēmas. Dzirdēti viedokļi, ka sakarā ar līdzekļu trūkumu, pulciņi var arī nepastāvēt, ka pašiem jāpelna nauda utt. Tas nebūs prāta darbs, ja pieaugušie pieņems šādu lēmumu un bērnim būs liegta iespēja nodarboties ar interesantu un izglītojošu vaļasprieku!
I.K.

ATGRIEŽOTIES PIE PUBLICĒTĀ

Sutri: Latgalē un Itālijā

«Novadniekā» 1993. gada 6. aprīlī ievietotā mana publikācija par sveštautiešiem Preiļu rajonā izsaukusi interesantas lasītāju atsauksmes, papildinājumus un precizējumus. Mēģināšu šos materiālus apkopot. Varbūt tie spēš vairāk pievērst lasītāju uzmanību sava novada vēsturei un savu mirušo senču cieņai.

Bijušais Jasmuižas (Aizkalnes) un Nīdermuižas draudžu prāvests J.Svilāns, kas abās minētajās draudzēs kalpoja no 1969.-1976. gadam, sniedza šādu paskaidrojumu:

«Preiļu rajona Nīdermuižas draudzē ir sādža, ko sauc par Parīzi. Tā atrodas pie Dubnas upes tilta uz ceļu Preiļi — Spoži. Seit no Napoleona laikiem bija palikuši francūži, kuri nebija paspējuši atkāpties vai kādu citu nezināmu iemeslu dēļ. Arī vēl citās sādžās dzīvoja francūži.

Vēsturnieks K.Počs no Latvijas Valsts universitātes Nīdermuižas matricu grāmatās meklēja franču uzvārdus un sādžas, kur tie dzīvojuši.

Kāds Dubnas muižnieks, kad uzzinājis, ka Višķu muižā ir Parīzes sādža, Dubnas kapelu nosauca par Varšaveņu. Tā tauta šo kapelu sauc vēl tagad.»

Nenogurstošais Preiļu rajona vēstures pētnieks A.Anspaka kungs raksta:

«Esmu sajūsmā par Jūsu savākto materiālu klāstu un vispusīgo dziļo savākto materiālu analīzi izvirzītā jautājuma noskaidrošanā. Ka itāļi nometušies uz dzīvi Latgalē (un lietas visvairāk Preiļu rajonā), par to nevar būt šaubu. Žurnāla «Zvaigzne» 1984. gada 18.

numurā izlasīju garo rakstu «Noslēpumainā nāve» (par pāvesta Jāņa Pāvila Inoindēšanu). Tur rakstīts, ka pāvesta Jāņa Pāvila I balzamešanu vadījis prof. Čezare Džerins.»

P.Druviņš (agrākais uzvārds Džeriņš) no Rīgas raksta, ka viņa tēvs un trīs tēvamāšas esot bijuši ar dienvidniecisku raksturu: maza auguma, melnīgsnēji, melniem matiem un ļoti reliģiozi. Tēvam bijusi laba balss.

Teodors Želvis raksta, ka viņa tēvs par otro jautājumu (svešzemnieku ienākšanu Latgalē) tika stāstījis uz mata tā, kā Jums aprakstīts, jau manā bērībā.

Tālāk T.Želva kungs raksta: «Tēvs Jānis dzimis 1910. gadā. Viņa tēvs Andrejs — 1874. gadā. Andreja tēvs ir bijis Jēkabs, kuram savukārt vārdu devis Matīss. Vēl nesenā pagātnē mūsu dzimta saukta par Matīsiem, uzvārdu Želvis maz minot.»

Te jāpiemin, ka uzvārds «Matīss — Matisse» sastopams Francijā. Kā spilgtākais piemērs jāmin slavenais franču gleznotājs Matīss (Matisse) Anrī (1869.-1954.). Varbūt viņa senči ir bijuši arī Latgalē?

Vēl T.Želvis min, ka Francija sūtījusi savus karotājus palīgos Polijai, bet tie tikuši internēti un

kāda daļa izvietota Vitebskas gubernā, starp tiem mūsu senči, kuri bijuši ar kādām zināšanām, ka tiem uzticēti uzņēmēšanas darbi un vadība, lai saimnieciski apgūtu teritoriju, kas tagad saucas «Želvi» Aizkalnes pagastā.

«Mūsu sencis dzīvojis paša celtā zemnicā pie Jašas upes tagadējās Aizkalnes tiešā tuvumā. To vietu stāvā krastā tēvs ir man rādījis. Matīss varētu būt bijis viens no tuvākajiem Francijā dzimušā vīra pēcnācējiem.»

Savas vēstures nobeigumā T.Želva kungs ieteic man tikties ar viņa sirno tēvu. Viņš dzīvo Aizkalnes pagasta «Blokos», turpat saimnieko vecākais brālis Antons.

Šeit nekavējoties jālūdz Preiļu rajona novadpētniecības muzeja darbiniekus intervēt šo sirno tēvu, kurš varētu daudz pastāstīt par sevi un savējiem.

Nesen lasīju, ka Irījā notiek kopēja akcija, lai savāktu ziņas par visiem pasaulē izkaisītajiem iriēm. Šim nolūkam tiek izveidoti 35 kompjūteru centri. Tie savā elektronu atmiņā iekļaus ziņas no baznīcas un valsts arhīviem. Tās būs ziņas par miljoniem iru tautības cilvēku dzimšanas un nāves laiku, par laulībām utt. Laika posms, par kuru tiks savāktas šīs ziņas, — vairāki gadsimti. Šo datu banka dos iespēju katram, kas vēlas, uzminēt savas ģimenes izcelsmi, atrast radniekus, sastādīt ģenealoģisko ciltskoku. Eksperti domā, ka jau 2000. gadā šī iru iecerētā programma dos 220 miljonus dolāru lielu peļņu.

Genealoģijas speciālisti, valsts

agentūras, pētīšanas centri un garīdznieki ir iesaistījušies ziņu savākšanas darbā. Jau 1994. gadā iri cer šo grandiozo darbu pabeigt.

Vai Preiļu rajonam arī nederētu tāda datu banka? Atliek vienīgi cerēt, ka nākotnē to varēs īstenot. Taču darba ļoti daudz un kopējiem spēkiem tas veicams.

Preiļu rajonā Rudzātu un Līvānu pagastos ir sastopams uzvārds Turkopuļš. Pēc populārās etimoloģijas, kāda pastāv mutiskā tradīcija, uzvārds Turkopuļš esot cēlies no savienojuma turku-puļš un sniedzoties tajos laikos, kad poļi cīnījās ar turkiem, piemēram, Jāņa Sobieska laikā (1629-1696), kas kā valdnieks pazīstams kā Jānis III, Polijas karalis 1673.-1696. g. Tomēr uzvārds netiek doti tādā veidā, ka būtu savienoti divi tautību apzīmējumi. Ir atsevišķi uzvārdi — Turks (bija prāvests Aleksandrs Turks. Kalpojais Jasmuižas draudzē, miris 1982. gadā un apbedīts Jasmuižas kapos. Viņš dzimis Stoljerovas draudzē). Tāpat ir uzvārdi Polis. Polis — Poļaks.

Kā atzīst prof. L.Latkovskis, uzvārds Turkopuļš pirmajā daļā gan ir turks, bet saliekta otrajai daļai neesot nekāda sakara ar poļiem. Uzvārds nav ienācis no austrumiem, bet gan nācis no Vakareiropas. Franču, spāņu un portugāļu valodās ir vārds «turco» (daudzskaitlī «turcos»), arī itāļiem ir turco, kas nozīmē kājnieku karavīru franču armijā. Tie bija turku izcelsmes karavīri, kas kalpoja franču armijā. Turki, kā zināms, valdīja Alžīrijā no 1518. līdz 1830. gadam un frančiem ar vi-

ņiem bija daudz sakaru.

Franciski «le turco» nozīmē Alžīrijas kājnieku karavīrs, kas kalpoja par izlūku Krimas kara laikā 1854. gadā. Arī vāciešiem der Turko — die Turkos — nozīmē Afrikanischer Fussoldat (afrikāņu kājnieku karavīrs).

Viduslaiku latīņu valodā Turcopolis nozīmē viegli bruņots karavīrs, kas piederēja pie Svētā Jāņa ordeņa no Jeruzālemes. Tam visam pamatā grieķu forma «Turkopulos» — turku bērns, turku dēls, ar nozīmi — augsts virsnieks Svētā Jāņa no Jeruzālemes ordenī.

Forma Turkopuļš vai Turkopuļš izplatījās krusta kara laikā.

Preiļu rajonā pie Turkopuļšu dzimtas piederēja divi izcili Latgales kultūras darbinieki: Ādams un Jānis Turkopuļi. Par viņu daudzpusīgo darbību Latgales kultūras druvā daudz rakstījis jau minētais Preiļu novada vēstures liels pazinējs A.Anspaks (1989. gada 14. oktobrī «Leņina Karogs» un turpmākajos numuros).

Preiļu rajons ir bagāts seniem vietvārdiem. Vietvārdu saturs nāk no tādiem vēstures dziļumiem kā ledains avota ūdens no varenu kalnu pamatnes iežiem. Tagad šo vārdu apzināšana un savākšana, izskaidrošana un atjaunošana ir tikpat nozīmīgs un svētīgs darbs kā tautas gara mantu savākšana Krišjāņa Barona laikā.

Tāpēc jārok aizvien dziļāk, kā izteicies kāds mūsu kultūras darbinieks.

A.Budže,
Tilžas prāvests

Miljardieri atpaliek no inflācijas

Pagājušajā gadā pasaules bagātāko cilvēku īpašums, kas vērtējams miljardos, palielinājies tikai par 2,27 procentiem, atpaliekot no inflācijas līmeņa, kas sasniedzis trīs procentus.

Katru gadu žurnāls «Fortune» publicē pasaules visbagātāko cilvēku sarakstu. Arī šogad pirmajā vietā ir Brunejas sultāns un viņa ģimene, kam pieder nafta, gāze, nekustamais īpašums un ieguldījumi 37 miljardu dolāru vērtībā.

Otro vietu ar 23,5 miljardiem dolāru ieņem Voltonu ģimene, kuriem pieder «WalMart» veikalu tīkls. Pagājušajā gadā viņu īpašums bija lielāks.

Starp desmit visbagātākajiem atrodami divi Japānas grupējumi

— nekustamā īpašuma «karaļi» Minoru un Akira Mori ar 13 miljardiem dolāru ieņem ceturto vietu, bet celtniecības magnāts Tojiti Takenaka ar 7,1 miljardu dolāru atrodas desmitajā vietā. Saūda Arābijas karaļa Fahda 10 miljardi dolāru ierindojuši viņu šī saraksta sestajā vietā. Savukārt Lielbritānijas karalienes Elizabetes II īpašums novērtēts 7,8 miljardu dolāru apmērā.

Strauji pieaudzis «vienkāršo» miljardieru skaits. 1987. gadā pasaulē bija 98 miljardieri, bet pagājušajā gadā šādu cilvēku bija jau 233. «Atklāti sakot, kluba publika vairs nav tik izmeklēta kā agrāk,» atzina žurnāls «Fortune».

«NC»

TELEVĪZIJAS PROGRAMMA

Piektdiena, 18. jūnijs

LATVIJAS TV I
9.00 Izlaiduma eksāmens 12. klasei fizikā. 18.00 Ziņas. 18.10 Mult. filmas. 18.35 Arēna. 19.00 TV skatītāju Globuss. 20.00 Ekrāns bērniem. 20.30 Panorāma. 21.15 J.Kalniņa opera Ugunī. 23.50 Nakts ziņas.

LATVIJAS TV II
18.30 BBC World Service. 19.00 Reģionālās TV piedāvā... 19.25 Jurdiskais ekspresis. 19.55 Zemnieku stunda. 1. daļa. 20.30 Latgales ziņas (krievu val.). 21.00 Zemnieku stunda. 2. daļa. 21.45 Ziņas. 22.05 Kaimiņi. 20. un 21. sērija. 22.50 Pasaules latviešu trīszvaigžņu spēles. 23.35 Latgales ziņas. 0.05 TV spēle Kurjers (krievu val.).

OSTANKINAS TV
5.00 Ziņas. 5.20 Rīta vingrošana. 5.30 Rīts. 7.45 Firma garantē. 8.00 Ziņas. 8.20 Sena, sena pasaka. Mākslas filma bērniem. 10.00 Ceļotāju klubs. 10.50 Preses ekspresis. 11.00 Ziņas. 11.20 Austrālijas TV filma. 8. sērija. 12.20 N.Saimons. Basām kājām pa parku. Filmizrāde. 14.00

Sestdiena, 19. jūnijs

LATVIJAS TV I
9.00 Rīta stunda. 10.00 Kārumnieks. 10.15 TV skatītāju Globuss. 11.15 TV spēle Kurjers. 11.45 Bordertauna. 67. un 68. sērija. 17.00 Uzmīni nu! 18.00 Ziņas. 18.05 Dziesmu svētkus sagaidot. 18.35 Opera un balets - pie mums un pasaulē. 19.15 Spoguļi. 20.00 Ekrāns bērniem. 20.30 Panorāma. 21.15 Savai zemi. 22.00 Pasaules latviešu trīszvaigžņu spēles. 22.45 Spieta kāres.

LATVIJAS TV II
18.25 Latloto. 25. izloze. 18.30 Pasaules mode. 19.00 Seta. 19.30 Ziņas. 19.45 Kristīgā pasaule. 20.00 Reģionālās TV piedāvā... 20.30 Panorāma. 21.00 Rīga videoversijā. 21.30 Rīgas videoversijā pielikums. 22.00 Viltnieki. 13. sērija. 22.50 Dziesmu svētku albums.

OSTANKINAS TV
6.00 Ziņas. 6.20 Rīta ziņas. 6.30 Preses ekspresis. 6.40 Lietišķa cilvēka sestdienas rīts. 7.25 Sports un izredzes. 7.55 Kāds būs laiks? 8.00 Maratons-15. 8.25 Bumerangs. 8.55 Au-

Svētdiena, 20. jūnijs

LATVIJAS TV I
9.00 Skan Cēsu ērģeles. 9.20 Dvēselīt, atgriezies! 9.35 Otas pasaulē. 10.00 Dok. filma. 15.50 Pie Vecā Ratīņa. 18.00 Ziņas. 18.05 Satikšanās mūzikā. 18.45 Mākslas pasaulē. 19.15 Spridītim - dzimšanas diena. 20.00 Ekrāns bērniem. 20.15 Mūsu kinonedēļa. 20.30 Panorāma. 21.20 Pasaules latviešu trīszvaigžņu spēles. 22.05 Televīzijas Tonis - teātri.

LATVIJAS TV II
15.45 Vienkārši - Marija. Mākslas filma. 18.05 Aerobika. 18.25 Kantrimūzika. 18.55 Lumen 2000. 19.30 Ziņas. 19.45 5 minūtes par savu naudu. 19.50 TV spēle Kurjers. 20.30 Panorāma. 21.10 Ticība, cerība, mīlestība. 21.40 M.Brauna svīta Alberts. 22.10 Viltnieki. 14. sērija.

OSTANKINAS TV
6.00 Ziņas. 6.20 Rīta vingrošana. 6.30 Autošovs. 6.45 Tehnodroms. 7.00 Gara spēks. 8.00 Centrs. 8.30 Rīta agrumā. 9.00 Kamēr visi mājās. 9.30 Sportloto izloze. 9.45 Rīta zvaigzne. 10.35 Militārā rēvija. 11.05 Melnā Skaistuliņa piedzīvojumi. Mākslas filma. 11.30 TV un radio

Ziņas. 14.25 Bridžs. 14.50 Biznesa mācība. 15.05 Mult. filma. 15.30 Sarunas ar bīskapu Vasiliju. 3. raid. 15.45 Krievu stils. 16.05 Dzied V.Fto-menko. 16.20 440 Hz. 17.00 Ziņas. 17.20 Ukrainas iekšpolitika. Problēmas un perspektīvas. 17.40 Kāds būs laiks? 17.45 Cilvēks un likums. 18.15 Vagons 03. 18.45 Brīnumu lauki. 19.40 Labu nakti, mazuli! 20.00 Ziņas. 20.40 Nedēļas cilvēks. 20.55 Mākslas filma no cikla Linda. 21.50 Skatiens un citas programmas piedāvā... 0.45 Preses ekspresis. 0.55 Zvaigžņu parāde.

KRIEVIJAS TV
16.50 Apjukušais profesors. Mākslas filma. 2. sērija. 17.40 Parlamētā... 18.40 Ekspocentrs piedāvā... 18.45 Svētki katru dienu. 19.00 Vēstis. 19.25 Nedaudz saules gaismas... Mākslas filma. 21.05 K-2 piedāvā... 22.00 Vēstis. 22.20 Autoceļos... 22.30 Sporta karuselis. 22.35 Zvaigžņu lietus. 23.35 Izklaidējoša programma.

togrāfs sestdienā. 9.25 Medicīna tev. 10.05 Šis stiprais vājais dzimums. Dok. filma. 10.35 Izklaidējoša programma. 11.25 Varas pārstāvji. 11.40 Lūdzu vārdu! Mākslas filma. 1. un 2. sērija. 14.00 Ziņas. 14.30 Mult. filma. 14.50 Centrālais ekspresis. 15.25 Ultra-si. 16.05 Sarkanais kvadrāts. 16.45 Dzīvnieku pasaulē. 17.25 Izklaidējoša programma. 17.55 Mijā-kais piedāvā. Mākslas filma. 19.40 Labu nakti, mazuli! 20.00 Ziņas. 20.40 Uguns atvadu dziesma. Mākslas filma. 21.35 Kas? Kur? Kad? 22.40 Studija Rezonanse piedāvā... 23.00 Ziņas. 23.15 Kāds būs laiks? 23.20 Nakts kanāls Sapsnis. 0.20 Baltā uguns. Mākslas filma.

KRIEVIJAS TV
17.10 Filmai pirmizrāde. 17.25 Koncerts. 18.15 Ar bērnu muti. 18.45 Svētki katru dienu. 19.00 Vēstis. 19.25 Uz visu banku! Mākslas filma. 21.00 Pilnīgi slepeni. 22.00 Vēstis. 22.20 Autoceļos... 22.30 Sporta karuselis. 22.35 Programma A. 00.05 Sākums. Mākslas filma.

kompānijas Mir prezentācija. 12.10 Maratons-15. 13.00 Pifs un Herkulless. Mult. filma. 13.10 Kusto komandas zemūdens odiseja. Dok. filma. 14.00 Ziņas. 14.20 Dialogs tiešajā pārraidē. 15.00 Ceļotāju klubs. 15.55 Amatniecība. 16.00 Kaspers un viņa draugi. Istie spoku mednieki. Mult. filmas. 16.50 Starptautiskā programma Panorāma. 17.30 TV locis. 17.45 Ziņas. 17.55 Lielais teātris. Dienas un vakari. 4. daļa. 18.55 Kāds būs laiks? 19.00 Jautro un atjautīgo klubs-93. 21.00 Nedēļas notikumu apskats. 21.45 Sportiska nedēļas nogale. 22.00 Reliģiska programma. 23.00 Ziņas. 23.20 Izklaidējoša programma.

KRIEVIJAS TV
16.50 V.Disneja pasaku valstībā. 17.40 Ātrumkārbā. 17.55 Rakstnieka M.Mišina benefice. 18.45 Svētki katru dienu. 19.00 Vēstis. 19.25 Atgriešanās. Mākslas filma. 21.10 Vladimira Poznera Amerika. 21.25 Pie Ksjušas. 22.00 Vēstis. 22.20 Autoceļos... 22.30 Sporta karuselis. 22.35 Koncerts. 23.30 Stasa Namina centrs piedāvā...

Preiļu rajona Tautas deputātu padomes priekšsēdētājam I.Muzikanta kungam, laikraksta «Novadnieks» redakcijai.

No Preiļu pilsētas komunālo dzīvokļu īrniekiem, tajā skaitā arī no nepamatoti represētajiem.

Beidzoties 1992./93. gada siltumapgādes sezonai dzīvokļos, pilsētas Tautas deputātu sesija ar šī gada 13. maija lēmumu ir atcēlusi siltā ūdens padevi dzīvokļos līdz 1993./94. gada siltumapgādes sezonas sākumam. Pieņemot šādu, tik bezatbildīgu lēmumu, deputāti nav izdarījuši attiecīgus secinājumus no izrietošām sekām. Tas mūs pilnīgi šokēja, izraisīja pamatotu sašutumu, līdz ar to palielināja sabiedrisko spriedzi. Mēs pret to kategoriski protestējam un noraidām, jo esam nostādīti pilnīgā bezizejas stāvoklī, kaut gan esam tiesīgi saņemt siltu ūdeni, pretstatā pieņemtajam lēmumam. Bez siltā ūdens kā mazgāšanās līdzekļa mēs nevaram iztikt jau no tīri sanitārās higiēnas normām, kuras pārkāpjot, var būt visai bēdīgas sekas. Nemazgāšanās dēļ mēs apaugsim ar netīrumiem, kas izraisīs insektu un slimību rašanos. Mēs uzskatām, ka tā ir apzināta rīcība, pie visa tā, ka mūsu pacietības mērs ir pilns.

Kāpēc citas pašvaldības, kā Līvānu un Daugavpils, risina jautājumus par siltu ūdeni bez nekādas ažiota-

žas. Ar to ir apgādājušas savus īrniekus, bet pie mums, Preiļos, visu dara otrādi, pretēji veselam saprātam. Pēc principa — jo sliktāk, jo labāk. Kam tas ir izdevīgi?

Pamatojoties uz augstāk teikto, mēs izsakām savu neuzticību Preiļu pilsētas valdes priekšsēdētājam Brica kungam un valdes deputātiem.

Lūdzam jūs nekavējoties izskatīt mūsu iesniegumu un pieņemt lēmumu:

1. Atcelt Preiļu pilsētas tautas deputātu šī gada 13. maija lēmumu.

2. Uzdot siltumtīklu vadībai atjaunot siltā ūdens padevi komunālajos dzīvokļos līdz 1993./94. gada siltumapgādes sezonai vismaz divas reizes mēnesī.

3. Uzdot pilsētas pašvaldībai pārbaudīt siltumtīklu maksas aprēķinu pareizību par siltu ūdeni pēc būtības, faktiskā degvielas patēriņa.

Sondors, Skutelis, Bērziņš, Škuratova u. c., kopā 106 paraksti.

Pārdod

jaunus vienkameras un divkameru ledusskapjus, saldējamās kameras, krāsu televizorus. Tālrunis 24292, 21151;

slaucamu govī. Tālrunis 34467;

kumeļu. Zvanīt darbdienu vakaros 21027;

kumeļu. Tel. 16250;

«Jawu» ar rezerves motoru. Tel. 24149 vakaros;

māju Aizkalnes pagasta «Raudovkā». Bogdanovs;

VAZ-2106, 1985. g., par 1450 \$, Tālr. 43166;

VAZ-21011. Zvanīt 22529 pēc 18;

motocikla K-750 motoru ar ātrumkārbu un jaunu «Voshod-3M». Tel. 12241;

šiferi. Zvanīt 21502;

gadņu vecu kumeļu. Tālrunis 50429.

Latvijas saule, Rokas uz krūtīm man saliec — Es aizeju projām, Tu bērniem un mazbērniem paliec.

Dalām bēdu smagumu ar Jāni Vaivodu, no TĒVA atvadoties. Pilsētas TDP valde Municipālā policija

Я знаю, друг, что значит слово «Мать», Я знаю, в нем есть мир любви чудесной, Я знаю — мать прискорбно потерять.

Выражаем глубокое соболезнование Валентине Скворцовой по поводу смерти МАТЕРИ. Администрация и профком РПАТ.

Noguris raizēs un sāpēs, Izdedzis darbos un ilgās, Mūžīgi šalkosi bērzos, Līgosties pelēkās smilgās.

I.Auziņš Esam kopā ar Franci Vaivodu viņa lielajās bēdās, TEVA smiltajā guldot.

Kaimiņi

Tēva stāsts, viņa roku glāsts vēl šodien prātā man. Katrs vārds, ko viņš teica reiz, vēl šodien sirdī man skan.

A.Krūklis Bēdu brīdī esam kopā ar Franci Vaivodu, no TĒVA uz mūžu atvadoties. Preiļu 24. CP kolektīvs

Firma Līvānos pārdod eksporta dīzeļdegvielu, cena 20 LVR/l (pērkot vairāk par 1000 l), benzīnu A-76, cena 19 LVR/l (pērkot vairāk par 1000 l), dīzeļeļļu, cena 60 LVR/l, polietilēna caurules, diametrs 100 mm, nerūsējoša metāla caurules, diametrs 133 mm.

Kontakttelefoni

43668, 43778.

VIĻĀNU 41. ARODVIDUSSKOLA

aicina mācīties 1993./94. mācību gadā sekojošās specialitātēs:

1. Drēbnieks. Abās specialitātēs uzņem zēnus un meitenes ar 9 klašu izglītību uz dokumentu konkursa pamata, meitenes kārtos praktisku eksāmenu specialitātē.
2. Apgaismes, spēka tīklu un spēka elektroiekārtu elektromontieris ar C kategorijas autovadītāja tiesībām. Mācību laikā var iegūt traktorista un motociklista tiesības. Mācību ilgums 3 gadi. Skola maksā stipendiju, nodrošina ar kopmītni, ir ēdnīca. Dokumentus pieņem no 21. jūnija. Iestājoties skolā jāiesniedz: — izglītības dokuments, — dzimšanas apliecība vai pase, — medicīnas izziņa, — raksturojums, — 6 fotokartiņas (3 x 4 cm), — norīkojums uz darbu.

Skolas adrese: LV-4650, Rēzeknes rajons, Viļāni, Kultūras laukums 1. Tālruni 2150, 2321.

Ar 1993. gada 15. jūliju tiek likvidēta Preiļu rajona paju sabiedrība «Rainis».

Lūdzam trīs mēnešu laikā pieteikt kreditoru pretenzijas.

Piena iepirkuma cenas Preiļu siera rūpniecībā no 1993. gada 16. jūnija līdz 30. jūnijam ir sekojošas:

(LVR par kg)

a/l dzesēts	10,-
a/l nedzesēts	9,5
I šķira dzesēts	9,-
I šķira nedzesēts	8,5
II šķira dzesēts	8,-
II šķira nedzesēts	7,5
vājpiens, paniņas	4,-

Par katru 0,1 % olbaltumvielu, kas pārsniedz (mazāka par) bāzes normu, pieskaita (atskaita) 500 LVR par katru fiziskā svara tonnu.

Par katru 0,1 % tauku, kas pārsniedz (mazāka par) bāzes normu, pieskaita (atskaita) 300 LVR par katru fiziskā svara tonnu.

Tirdzniecības firmu un uzņēmumu vadītāju ievērbai

Ja jūs patreiz tikai uzsākat savu biznesu vai jums nav skaidras naudas tūlītējiem norēķiniem, jums palīdzēs firma «LEIČI», no kurās noliktavām Rēzeknē varat iegādāties Rīgas šampanieša rūpniecības, rūpniecības «Rīgas balzams», «Staburadze», «Uzvara» ražoto produkciju ar maksājuma termiņa pagarinājumu līdz 15 dienām. Firmas adrese: Rēzeknē, Dārzu ielā 58, telefons 23249.

NOVADNIEKS

Izdod Preiļu rajona pašvaldības uzņēmums «Novadnieks» REDAKTORS PĒTERIS PIZELIS

Laikraksts iznāk kopš 1950. gada 29. marta. REDAKCIJAS ADRESE: LV-5301, Preiļos, Aglonas ielā 1. Tālrunis 22059, 22305, 21759, 22154, 21996, 21985. PASŪTĪJUMA INDEKSS 68169.

Reģistrācijas apliecība № 1018. Iespiests Daugavpils tipogrāfijā Daugavpilī, Valkas ielā 1. Ofsetiespiedums. 1 iespiedloksne. Metiens 5437 eksemplāri. Pas. № 866